

Türk Dişhekimliğinin 89. Yılında Dünyada ve Türkiye'de Dişhekimliğinin Doğuşu ve Gelişmesine Genel Bir Bakış

Gülümser ÇÖLÖK*

* Prof.Dr.Ankara Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi, Ağız, Diş, Çene Hastalıkları ve Cerrahisi AD, ANKARA

Milattan Önceki Çağlarda Diş Hekimliği

Günümüzden yaklaşık olarak 12 milyon yıl önce yaşamış olan bahkları ve 6 milyon yıl önce yaşamış olan sürüngenlerin dişlerinde çürük kavitelelerinin bulunması, diş çürüklerinin insanlık tarihinden de eski bir geçmişi olduğunu kanıtlamaktadır.

Yapılan araştırmalarda, Danimarka'da taş devrine ait insan kafataslarının %14'ünde, Fransa'da bulunan kafataslarının %1-1.2'sinde çürük diş bulunduğu saptanmıştır. Bu kafataslarında çürük dişlerden başka alt ve üst çene kemiklerinde kist kaviteleleri, fistül kanalları, dişler üzerinde kalın tabakalar halinde diş taşları ve çiğneme yüzeylerinde oluşan ileri düzeyde aşınmalar görülmüştür.

Dişlerle ilgili hastalıkların uygarlığa paralel bir gelişme gösterdiği bugün kabul edilen bir gerçektir. Nitekim taş devrine ait kafataslarında en fazla %14'e çıkan çürük yüzdesi, dünyanın ileri uygarlığa sahip ülkelerinde bile %90'ın altına inmemektedir.

Geliş Tarihi: 21.10.1997

Yazışma Adresi: Dr.Gülümser ÇÖLÖK
Ankara Üniversitesi
Dişhekimliği Fakültesi, Ağız, Diş,
Çene Hastalıkları ve Cerrahisi AD,
ANKARA

Dişlerle ilgili problemler insan varolduğundan bu yana mevcut olduğuna göre, muhakkak ki en ilkel insanın bile diş ağrısını dindirmek, hatta çeşitli nedenlerle kaybettiği dişlerinin yerini tutacak ilkel bir protez yapabilmek için birtakım çareler düşünülmüş olması gerekirken, mağara duvarlarında diş tedavisi ile ilgili bir resme veya şekle rastlanılmamıştır. Ancak bu konu ile ilgili en eski belgeler milattan 3000 yıl önce Mısır'da yaşamış olan ve o zamanki hekim ve dişhekimlerinin atası olarak bilinen Hesire'nin mezarından çıkarılan tahta bir levha üzerinde oyulmuş resmi ve Babil Kralı Assurbanipal'in kütüphanesinde bulunan çivi yazısı ile yazılmış bir levhadır. Milattan 2000 yıl öncesine ait bu belgede, diş ağrısına bir kurdun neden olduğu anlatılmakta ve bu kurtla nasıl mücadele edilmesi gerektiği açıklanmaktadır. O tarihte Babil'de dişe ne kadar önem verildiğini milattan 1700 yıl öncesine ait Hammurabi Kanunları'nın, "Bir kimse diğerinin dişini kırarsa, ceza olarak onun bu dişleri sökülür" ifadesinin yer aldığı 200. paragrafı göstermektedir.

Bugün için cerrahi ile ilgili en eski belge olarak kabul edilen, milattan 1700 yıl öncesine ait ve 1862'de Tcb'de Edwin Smith tarafından bulunan papirüste, yara ve kırıkların tedavileri yanında, alt ve üst çene fraktürlerinin, dudak ve çene yaralanmalarının ve çene lüksasyonlarının tedavileri de anlatılmaktadır.

Milattan 1550 yıl öncesine ait 21 metre boyun-daki Ebers papirüsünde de sallanan dişleri sabitleştiren, diş çürüklerinde kullanılan ilaçlarla, dişeti aftları ve apselerinin tedavilerinden bahsedilmektedir. Yine Mısır'da milattan 3000-2500 yıl öncesine ait Gizeh piramidinde yapılan kazılarda, bir mumyanın ağzında sallanan dişleri sabitleştiren altın tellerden yapılmış bir ligatür bulunmuştur.

İlk yapılan protezlerde malzeme olarak kemik, taş veya balmumu kullanılmıştır. Bugüne kadar ele geçirilen en eski protezlerin milattan 500-400 yıl önce yaşamış olan Etrüskler'e ait olduğu saptanmıştır. 3-5 mm genişliğinde altın bantlar içine dana dişlerinden oyulmuş dişlerin yerleştirilmesiyle yapılan bu köprüler, Etrüskler'in altın düğmecilik ve perçinleme sanatının ustası olduğunu kanıtlamaktadır. Romalılar bu sanatı Etrüskler'den öğrenmişlerdir.

İsrail, Suriye ve Fenike'de aynı çağlarda köprüler altın bantlar yerine ince altın tellerle komşu dişlere bağlanıyor ve eksik dişler yine insan dişleri kullanılarak tamamlanıyordu. Bu çeşit köprülerin Yunanistan'da yapıldığı ve deniz yolu ile Akdeniz kıyılarındaki ülkelere yayıldığı zannedilmektedir.

Yıllar boyunca dünya tıbbına öncülük etmiş olan Yunan tıbbının doğuşunda muhakkak ki daha eski bir geçmişi olan Babil, Mısır ve hatta Asya'daki Çin ve Hint medeniyetlerinin etkisi olmuştur.

Tarihi milattan 4000 yıl öncesine kadar uzanan Çin medeniyetinde tıbbı verilen önem, diş çürükleri ve dişeti hastalıklarının tedavisine de verilmiştir. Dişhekimliğinde kullanılan arseniğin, ilk defa Çinliler tarafından bulunduğu zannedilmektedir. Diş çekiminin eski Çin'de elevatöre benzeyen tah-ta çubukçuklarla yapıldığı saptanmıştır.

Japonlar'da Çin tababetini aynı şekilde uygulamakta, sadece dişleri Çinliler gibi yerinden oynattıktan sonra parmaklarıyla çekmekteydiler. Gerek Çin'de gerekse Japonya'da eski çağlardan bu yana hemen hemen her çeşit hastalıkta uygulanmakta olan tedavi usûlü Akupunktur'dur.

Akupunktur, vücudun çeşitli 388 noktasına uzun, ince iğneler batırılmasından ibaret bir tedavi şeklidir. Bu yöntem, o zamanki uzak doğuda dişhekimliğinde kullanılmaktaydı. Diş ağrılarında 26, dişeti hastalıklarında 6 noktaya bu iğnelere batırılmakta, batırma noktaları başta ve başa yakın bölgelerde bulunmaktaydı.

Milattan 400 yıl önce başlayıp 200 yıl boyunca Yunanistan'da yetişen ve bugünkü tıbbın ataları olarak kabul edilen II.Hippokrates, Aristoteles, Herophilos, Erasistratos, Soranos, Celsus, Galenos ve Archigeres, yazmış oldukları tıp eserlerinde dişhekimliği konularına da yer vermişler, diş tedavileri ve ağız hijyeni için çeşitli ilaç ve metodlar tavsiye etmişlerdir. Bu eserlerde ayrıca dişlerin anatomileri, dentisyonlar ve komplikasyonları, dişin tutucu dokuları ve çene eklemi hastalıkları üzerinde durulmuştur. Bu eserler incelendiğinde, hepsinin ortak bir yanının bulunduğu ve diş çekiminden mümkün olduğunca kaçınıldığı görülmektedir. Çok mecbur kalmadıkça ve iyice sallanmadıkça diş çekilmemektedir. M.Ö. I. yüzyılda yaşamış olan Celsus, içi boşalmış dişleri çekmeden önce kumaş veya kurşunla doldurup sonra çekmeyi tavsiye etmektedir. Eğer daimi dişler süt dişleri ağızda iken çıkarsa, süt dişi çekildikten sonra daimi dişin bir süre parmakla itilerek esas yerine getirilmesi şarttır.

Eski Yunan tıbbının dişhekimliği tarihi yönünden en önemli yanı II. Hippocrates'm (M.Ö. 450-370) ortaya attığı ve bugün bile hemen hemen aynen uygulanmakta olan çene lüksasyonunun giderilme yöntemi ile çene kemiği fraktürlerinde dişlerin altın bir ligatür yardımı ile sabitleştirilmesi fikridir.

M.S. I. yüzyılda yaşayan Archigenes'de çürük kavitesini ilkel bir turla derinleştirerek, açılan pulpanın üzerine büyük bir ihtimalle pulpayı devitalize eden arsenikli bir ilaç tatbik edip ağrıyı dindirmekle o devirde konservatif tedavinin temelini artmıştır.

Yunan ve Roma uygarlığı Bizans yoluyla İslam uygarlığını da etkilemiştir. Yunan hekimlerinin eserleri İran ve Arabistan'da tercüme edilmiş, birçok tedavi ve protez yöntemlerinde aynen uygulanmıştır. Müslümanlar ağız hijyenine çok dikkat eder ve "misvak" diye adlandırılan, Salvadora

Persica ağacının odunundan yapılan güzel kokulu, uçları liflendirilmiş, halen Arabistan'da kullanılmakta olan çubukçuklarla dişlerini temizlerlerdi. Ayrıca diş taşlarının temizlenmesi için çok çeşitli detertraj aletlerine sahiptiler.

İran'da yaşayan ünlü hekim, filozof ve astronom İbn-i Sina (980-1037) ve aynı yüzyılda Arabistan'da ün yapmış olan Abulkasım-ı Zehravi, tıbbi eserlerinde dir tedavilerine de yer vermişler ve Yunan tıp kitaplarındaki bilgilere kendi buluşlarını eklemiştirler. Abulkasım-ı Zehravi, dişlerin reimplantasyonundan Et-tasrif adlı kitabında ilk bahseden hekimdir.

Ortaçağ Avrupasında dişhekimliği berberlerin elindeydi. Berberlerin yapmaya cesaret edemedikleri zor çekim ve ameliyatları da cerrahlar yaparlardı. Tedavi yöntemleri eski Yunan ve Müslüman hekimlerin kitapları esas alınarak uygulanıyordu. Arsenikle sülfirik asit tedavide yaygın olarak kullanılan ilaçlardı.

Avrupa'da Rönesans'ın başlamasıyla her alanda olduğu gibi tıp alanında da bir canlanma göze çarpmaktaydı. Kilise taassubunun zayıflamasıyla insan vücudunun dokunulmazlığı ortadan kalkmış, bunun sonucunda anatomi, fizyoloji ve patolojide önemli ilerlemeler kaydedilmiştir.

1412'de ölen Florensa'lı Nicolo Falcıssi'nin "Semones Medicinales" adlı 7 bölümlük eseri, o devrin bütün teşhis ve tedavi yöntemlerini bir araya toplaması ve ilk defa dişlerin anatomi ve embriyolojisini ele alması bakımından ilginçtir.

1458'de Giovanni, çürük dişleri basit turla oyduktan sonra çok ince altın yaprakları teperek doldurmak yoluyla tarihin ilk medeni dolgusunu yapmıştır.

Rönesans'ın çok yönlü dehası Leonard da Vinci'nin (1452-1519) tıbbı olduğu gibi diş hekimliğine de büyük hizmetleri olmuştur. Çiğneme kaslarının, frontal ve maksiller sinüslerin anatomilerini incelemiş, çizdiği şemalarda bu boşlukları ve dört gruba ayırdığı dişleri göstermiştir. Ne yazık ki zamanında değerlendirilmeyen bu buluşlar ancak 18. yüzyılda önem kazanmıştır.

Aynı devrin hekimlerinden Andreas Vesalius (1514-1564), dişleri, "köklerinden sinir giren periostsuz kemikler" olarak tarif etmiş, ilk defa pulpanın anatomisini ve yüzyıllar boyunca inanıldığı gibi kadınlarda erkeklere nazaran daha az sayıda diş olmadığını açıklamıştır.

Dişlerin kapanışlarını ilk inceleyen hekim Vesalius'tur.

Rönesans'ın ünlü cerrahı Ambroise Pare (1510-1590), bir berber çırağı iken sonradan Fransız sarayında dört krala özel cerrahlık yapacak kadar ün kazanmıştır. Pare'nin dişhekimliğine getirdiği en büyük yenilik, savaş yaralanmaları ve frengi sonucu meydana gelen defektler için yapmış olduğu ekstra ve intraoral maksillofasiyal protezlerdir.

16. yüzyılın ünlü hekimlerinden olan Hieronymus Cardanus (1501-1572), 1562'de basılan "Opuscula Medicce Seniha" adlı eserinde, tedavi edilmeyip ağızda bırakılan hasta dişlerin fokal enfeksiyon odağı olabileceği fikrini tarihte ilk defa ortaya atmıştır. Bu fikir ancak 20. yüzyılda ilmi nedenlere dayanan "fokal enfeksiyon teorisi" haline getirilmiştir.

İlk pulpa polibi de Manau tarafından 1578'de tanımlanmıştır. 16. yüzyılın ilk yarısına ait bir Fransız tahta oymasında bir kadın dişhekiminin resmedilmesi, bu yüzyılda ve büyük bir ihtimale daha da önce bu mesleğin kadınlar tarafından da yapıldığını göstermektedir.

Altın kronun mucidi, adı bilinmeyen Silczyalı bir kuyumcudur. Kuyumcunun isimsiz kalması nedeniyle Claud Mouton'un (ölümü 1786) 1593'te 7 yaşındaki bir çocuğun sol alt 6 yaş dişine yaptığı altın kron sadece Almanya'da değil bütün Avrupa'da 3 yıl süren tartışmalara yol açmıştır. Bir panayırda halka bir mucize olarak parayla gösterilen kron 3 yıl sonra delinip de gerçek anlaşılmacaya kadar bu altın dişin mevcudiyetini açıklayan çeşitli fikirler ortaya atılmış, çeşitli yorumlar yapılmış, hatta bu konuda Jacobus Horstius adlı bir profesör 318 sayfalık Latince bir kitap yazmıştır.

Hollandalı hekim Peter Foreest (1522-1597), dişlerin çürümesinde şekerin çok büyük bir rolü olduğunu ileri sürmüştür.

Bağımsız ve Modern Dişhekimliğinin Kurulması ve Gelişmesi

1560-1634 yılları arasında Almanya'da ve İsviçre'de yaşamış olan ünlü cerrah Wilhelm Fabry von Hilden'in dişhekimliği tarihi yönünden en önemli buluşu, diş hastalıkları ile trigeminus nevralsisi arasındaki ilgiyi ilk defa açıklamasıdır. Bundan başka tahta ve tel yardımıyla yaptığı ligatürleri çene kırıklarında uygulayarak, hastaları yarı açık ağızlarından sulu gıdalarla besleyerek tedavi etmiştir.

İngiliz hekimi Nathanael Ffghmore (1613-1684), çekim sonucu açılan ve kendisinin "antrum" olarak isimlendirdiği sinüs maksillarisin içine tüy sokarak anatomik şeklini saptamış ve resimle açıklamıştır. Bu sinüsü ilk defa 15. yüzyılda Leonarda da Vinci açıklamış olduğu halde, 17. yüzyılın ikinci yarısından sonra sinüs maksillaris "Highmore Boşluğu" denilmiştir.

1648-1711 yılları arasında yaşayan ünlü cerrah M.Gottfried Purmann, ilk defa mumdan model hazırlayarak bunun üzerine fildişinden tek parça halinde protez yapmayı denemiştir.

17. yüzyılda bağımsız bir literatüre kavuşmaya başlayan dişhekimliği, 18. yüzyılda berber ve cerrahların mesleklerinin yanında uyguladıkları bir uğraşı olmaktan kurtarılıp, yalnız dişhekimlerine mal edilmiş ve yine bu yüzyılda modern dişhekimliğinin temelleri atılmıştır.

1728 yılında Pierre Fauchard'm (1678-1761) "Le Chirurgien Dentiste" adlı iki ciltlik eseri, sadece dişhekimliğini içeren yapıtıdır. Daha sonra bunu Almanya ve İngiltere'de basılan aynı türdeki kitaplar izlemiştir. Dişhekimliği tarihinin önemli ismi olan Picerre Fauchard daha çok protez alanında çalışmıştır.

18. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa sosyetesinde ve özellikle İngiltere'de çok ilgi gören diş transplantasyonu, zenginlerin eksik dişlerinin yerine fakirlerden para karşılığında çekilen dişlerin takılması şeklinde uygulanmaktaydı.

Hunter'ın dişhekimliği tarihine en önemli hizmeti, ortodontinin temel prensibi olan, "üzerine

devamlı bir basınç uygulanan diş, çenenin istenilen yerine yavaş yavaş itilebilir" kuralını ortaya atmış olmasıdır.

Protezlerde porselen dişlerin kullanımı Paris'te 1789 Fransız ihtilalinden öncedir.

19. yüzyılın dişhekimliği alanındaki en önemli buluşlarından birisi de gümüş amalgamın dolgu maddesi olarak kullanılmasıdır.

19. yüzyılın ikinci yarısında cerrahi ve dişhekimliğinde en önemli buluş narkozun kullanılmaya başlanmasıdır. 1775'de Joseph Priestly (1733-1804) tarafından bulunan azot oksit (güldürücü gaz), 1844 yılında diş çekiminde Horace Wells (1815-1848) tarafından ilk defa kullanılmıştır.

19. yüzyılın dişhekimliğini de etkileyen en son keşfi, Wiirzburg'lu fizik profesörü C.W. Röntgen'in (1845-1923) 8 Ekim 1985'de keşfettiği X-ışınlarıdır. Kendi dişinin filmini 25 dakika süreyle ışın vererek çekmiştir. Bu film, dişhekimliği tarihinin ilk diş filmidir. X-ışınlarının dişhekimliğinde kullanılır hale gelmesi ancak 1899'dan sonra Kells'in bu konudaki çalışmaları sonucu mümkün olabilmıştır.

Dünyada ilk dişhekimliği eğitimi, 1840 yılında ABD'nde, Maryland'da Baltimore Dental College'de başlamıştır. Bu okul, C.A.Haris (1806-1869) ve arkadaşı H.H.Hayden (1769-1844) tarafından kurulmuştur.

1900 yılında Amerika'da 46, Almanya'da 20, İngiltere'de 11, Rusya'da 12, Fransa'da 5 tane dişhekimliği okulu vardı.

Dişhekimliği tarihinin ilk uluslararası kongresi, 1889'da Paris'te yapılmıştır.

Türk Dişhekimliği Tarihi

Bundan 89 yıl önce Tıp Fakültesi Muallimler Meclisi'nin Dişçi Mektebi'nin kurulmasıyla ilgili bütçe önerisi, zamanın Maarif Nezareti tarafından kabul edilmiş ve böylece Bilimsel Türk Dişhekimliğinin ilk temeli atılmıştır. Bu nedenle her yıl 22 Kasım günü, Türkiye'de Dişhekimliği Bayramı olarak kutlanmaktadır.

İlk Dişçi Okulu, 1909 yılında Kadırğa'daki eski Mülkiye Tıbbiyesi binasında eğitim ve öğretime başlamıştır. Bu binanın yarısı eczacı, yarısı da dişçi okuluna tahsis edilmiştir. Yurdumuzda ilk Dişçi Okulu'nun kurulmasında zamanın Tıp Fakültesi Reisi (Dekan) Profesör Cemil Topuzlu'nun çok büyük rolü olmuş ve bu okulun yönetimini yardımcısı Dr.Ffalit Şazi'ye vermiştir. Okulun ilk adı "Darülfünun-u Osmanî Tıp Fakültesi Eczacı ve Dişçi Kabile ve Hastabakıcı Mektepleri" idi. Bu tarihlerde Balkan ülkelerinin hiçbirisinde diş tababeti okulu olmadığı gibi, Fransa'da bile dişçilik eğitimi özel okullarda yapılıyordu. İkinci Meşrutiyet'ten sora Osmanlılar'da atılan bu ileri adım, bazı Avrupa üniversitelerinde dahi övgüyle karşılanmış ve Profesör Cemil Topuzlu ve Profesör Halit Şazi'ye kutlama mektupları gönderilmiştir. Bu üç okulun öğrencileri bazı dersleri beraber alıyorlardı ve üç okulun müdürlüğüne de Dr.Mustafa Münif Paşa getirilmişti. Dişçi Mektebi'nin eğitim ve öğretim süresi, o zamanlar özel Fransız mekteplerine uygun olarak 3 yıl olup, bu 3 yıldan sonra 43 kişiden oluşan ilk mezunlarını 30 Temmuz 1911 tarihinde vermiştir.

1925 yılında Kadırğa'dan Beyazıt'taki eski Jandarma Mektebi binasına taşınan okul, Darülfünun'un üniversiteye dönüşmesi ile de "Tıp Fakültesi Dişhekimliği Yüksek Okulu" adını almıştır. 1964 yılında da Tıp Fakültesi'nden ayrılarak İstanbul Üniversitesi'ne bağlı bir fakülte olması kabul edilmiştir. Halen Çapa'daki modern binasında, ileri araç ve gereçlerle eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdüren, İstanbul Üniversitesi'ne bağlı Dişhekimliği Fakültesi, ilk defa Kadırğa'da kurulan Dişçi Mektebi'nin devamıdır.

İlk dişçi mektebinin kurulmasından önce Osmanlılar'da herhangi bir eğitimden yoksun olarak bir dişçinin yanında yeterlilik belgesi alanlar, bu belgeyi sıhhat müdürlüklerinde veya tıbbiye mektebinin cerrahlık kısmında onaylattıktan sonra dişçilikle uğraşmaktaydılar.

Resmi dişçi okulunun kurulmasından sonra Türkiye'de dişhekimliği, bilgisiz ve insan sağlığına yarar yerine zarar getiren kişilerin ellerinden kurtarılmaya başlanmıştır. Uzun yıllar dişhekimliği

eğitimi İstanbul'da bir tek okulda yapılmış ve bu eğitimle genellikle yurt dışında yetişmiş hocalar görev almıştır.

Türk Dişhekimliği Tarihinde, 1934-1950 yılları arasında İstanbul Dişhekimliği Okulu'nda, bütün dişhekimliği derslerinin hocalık görevini yürüten Ordinaryüs Profesör Alfred Kantarovicz'in yeri çok büyüktür. İkinci Dünya Savaşı sırasında Musevi asıllı olduğu için Almanya'yı terk eden Kantarovicz, Türk halkının sağlığına hizmet eden pek çok dişhekiminin yetişmesini sağlaması yanında kendinden sonra gelecek Prof.Dr.S.İ.Gürkan, Prof.Dr.D.Ata, Prof.Dr.O.Okuyay, Prof.Dr.Ş.Tagay, Prof.Dr.F.Aközsoy, Prof.Dr.K.Yücc, Prof.Dr.L.Belger gibi pek çok değerli dişhekimliği öğretim üyelerini de yetiştirmiştir.

Türkiye'de ilk uluslararası kongre "İstanbul I. Uluslararası Dişhekimliği Haftası" adı altında pek çok yerli ve yabancı dişhekiminin katılımıyla 1972 Kasım ayında yapılmıştır.

Yurdumuzda ilk bayan dişhekimisi, Dt.ESchire Dura'dur. 1903'te Selanik'te doğan Duru, en son haber alındığında 84 yaşındaydı ve 1987 Kasımında Etiler'de Emekli Sandığı Huzurevi'nde yaşamaktaydı.

Türk Dişhekimliği eğitim ve öğretim kuruluşları son yirmi yıl içerisinde sayılarını arttırmış, İstanbul Dişhekimliği Fakültesi'ne İstanbul'da Marmara, Ankara'da Hacettepe, Ankara ve Gazi, İzmir, Erzurum, Diyarbakır, Konya, Samsun, Adana, İsparta ve Sivas'da birarane olmak üzere 12 fakülte eklenmiştir. Bu fakültelerin hemen hepsinde liseden sonra 5 yıla varan paralel bir yüksek lisans dişhekimliği eğitimi yapılmaktadır. 5 yıllık yüksek lisans eğitimi başarı ile tamamlayan ve "dişhekimisi" unvanını alanlar isterlerse doktora eğitimi alabilir ve lisanüstü eğitim-öğretim yönetmeliği uyarınca 4-7 yıl süren bir eğitim sonucunda "Dişhekimliği Doktoru" unvanını alabilirler. Ayrıca son bir-iki yıl içerisinde sayıları her geçen gün artan özel üniversitelerin dişhekimliği fakülteleri de bu gelişmeye katkıda bulunmaktadır.

Modern Türk dişhekimliği, gittikçe genişleyen ürün yelpazese ve teknolojik olanakları ile dünya gündemini yakalamıştır. Dileğimiz tüm sorunların

çözöldüğü, meslek içi eğitimiyle mensuplarının sürekli kendini yenilediğı bir dişhekimliğı camiasına sahip olmaktır. Mesleğimizin 89. yılı tüm meslektaşlarımıza kutlu olsun...

KAYNAKLAR

1. Bulak C. Maksiller sinüs ve diş tababeti. Odontostomatoloji 1964; 2:11.

2. Cem B. Mesleğimizin ilmi ve imlası. Odontostomatoloji 1964; 3:11.

3. Gürkan S.İ. Türk dişhekimliğı. Dişli Derg 1970; 1:107.

4. Sandallı P. Türk dişhekimliğı 76 yaşında. Oral 1984; 26:43.

5. Uzel İ. Eski Türk Hekimliğı literatürünün doğuşu. Oral 1988; 52:9.

6. Uzel İ. Dişhekimliğı tarihinde ilk monografiler. Dirim 1975; 50:420.